

žalostno oznanilo njegovim nekdanjim učencem, katerih obilo ima po slovenskem Štajeru, bode hvaležen spomin! Obširniši življenjepis bode prinesel letošnji gimnazialni program.

Davorin Terstenjak.

Iz Celovca. * Velika množica laških delavcov vrè iz vseh krajev k delu na železnico, ki se nareja od Celovca do Marburga, in že je vse živo na celi poti od tod do tje.

Iz Beršeca v primorski Istri 25. aprila. — Tako stanovite zime kakor letošnje se vé pri nas le kak starček spomniti. Kdo bi verjel, da še 26. sušca zjutraj je snega na debelo padlo na že lepo cveteče mandeljnovno drevo, ako bi sam vidil ne bil? Zavolj velikega snega in hudega mraza je to leto kakor tudi druge terde zime na sosednem otoku Kerškem (Kerso) tisuč in tisuč mladih ovác (jeruhov) poginilo, kar ni čuda, ker tukajšni ljudje, živeči po starem kopitu svojih sprednikov, nimajo nobenega hleva; le pod milim in nemilim nebom prebiva njih uboga živinica noč in dan, poleti in pozimi. Mikavno je viditi iz barke, ako se pelješ pozimi blizo tega otoka, kadar sneg po višinah zapade, kako mnogoverstna živina (ovce, mezgi, konji i. t. d.) pride na kopno k morji, berž ko se sneg staja, iskaje kakošne travice in da se ogne snegu silnemu. — Sprehajaje se po vinogradih smo žalostni zapazili, da so naše brajde grozno posahnile: ali od zime ali po dôbi, se ne more reči; enoglasno tožijo skerbni kmetiči, da bode letos manj vina, ker se je moglo mnogo mertvih tersov za ogenj posekati; toda „človek obrača, Bog pa oberne.“ Na žitu in drevju ne vidimo nobene škode po pretekli krutni zimi. Sajovec Jakob.

Iz Ljubljane. Tisto neljubo novico, da zgubimo samostojno deželno poglavarstvo in da pridemo s Korošci vred pod Gradec, je skoval bojè le kak novičar v Ljubljani, ker, kakor smo za gotovo zvedili, se na Dunaji od tega nič ne vé. — Kar dosihmal Ljubljana ni imela, nam bo napravil gosp. Miha Ambrož: mlin namreč, kterege ne goni ne voda ne sapa, ampak vodni sopár, to je tista moč, ktera goni vozove po železni cesti in ladije po morji in se parni mlin (Dampfmühle) imenuje. Kupil je tisto poslopje blizo kolodvora, kjer je poprej bila fabrika za vžigavne klinčike, in že je začel mlin delati. Tak mlin ima zraven drugih prednost tudi to dobro, da mëlje, kadar ob suši drugi mlini stojé. Res je pa od druge strani tudi, da potrebuje veliko goriva, al gosp. Ambrož ima šote in premoga dovolj. Zatorej dobro sreče! — Po smerti našega rojaka, gospod dr. Ign. Knobleher-ja, je gospod Jože Gostner, rojen Tirolec, provikar misijona v srednji Afriki. Misijon ta, kateri se razprostira čez 90 milijonov duš, ne bo nehal, ker ima sedaj že 4 štacijone: v Hartumu, sv. Križu, Šobatu in Gondokoru. Na vse strani marljivi gospod Gostner je, kakor beremo v teržaškem listu, unidan pisal, da „v Hartumu pijejo sploh avstrijske vina: Grincingerja, Gumpoldskirhnerja itd., ker se dajo dobre ohraniti in so zdravejše memo francozke mešance; tudi za presladke gerške, španjske in laške marajo ljudje čedalje manj in pijejo veliko raje avstrijske, ktere spodkopujejo že zlo žganje, ktero je ljudém tu toliko škodljivo. Gospod provikar misli, da se utegne kmali avstrijskemu vinu velika kupčija v srednjo Afriko odpreti.“ Za té zeló vroče kraje bi utegnil naš rezni doleneč, kar ga je dobre sorte, posebno zdrav in pripraven biti; tudi voznina do Tersta znaša manj kakor iz Dunaja. Prav bi bilo, da bi tudi mi Krajnci od srednje Afrike kakošen dobiček imeli. Le dobrega blaga je treba, in pa moža za tako započetje. — Hvala Bogu! V nedeljo ponoči in v pondeljek je pomočil pohleven dežek žejno zemljo tudi pri nas prav dobro; nadjati se sedaj moremo dovolj klaje za ubogo živinico, pa tudi, če kakošna posebna uime ne pride, dober kup kruha.

Novičar iz raznih krajev.

Iz Dunaja. Po cesarskem patentu od 27. aprila t. l. bo novi denar od 1. novembra 1858 edini postavni dnar v celem cesarstvu. 1. dan julija 1858 ima tako imenovan šajn v celem cesarstvu nehati. Ob enem so presvitli cesar milostljivo pripustili, da se more vsake sorte, papirnat in drugi dnar, kateri je bil od leta 1848 izdan, če tudi od ministerstva že preklican, še zmenjati, toda samo do 1. julija (malega serpana) t. l. Več o tej postavi drugikat. Marsikdo ima morebiti še kak tak preklican dnar, zlasti papirnat, ki ga bo sedaj še lahko brez vse zgube spečal.

— Brati in slišati je, da bodo šli sv. Oče papež na Dunaj presvitlega cesarja obiskat.

— Govorjenje je, da bo dana kmali nova postava za županije. Prav bo za vladne zadeve, kakor tudi za srenjsko gospodarstvo, ker bo sedanji začasni stan nehal, ko bo prišla nova stanovitna srenjska postava.

— C. k. pravosodno ministerstvo je dogovorno z ministerstvom notranjih opravil ukazalo, da se odslej kaznjenci, kateri so zavoljo kakega pregreška za več kakor eno leto v ječo obsojeni, ne bodo v deželnih kaznovavnicah, temuč v jetnišnicah tistih sodnij pokorili, ktere jih obsodijo.

— „A. A. Z.“ piše: Dalj časa se posvetuje na Dunaju zbor pravoslovcov zastran preuredbe naše civilne pravde. Kakor je slišati, bodo te posvetovanja skorej dokončane. Osnutek postave, ki bo iz teh posvetovanj izviral, bodo dobili potem pravoslovske društva in učeni natisnjen v pretres in potem ga bodo še enkrat pretresovali v posebnem zboru. Te posvetovanja so zanimive, ker ima iz njih postava za civilno pravdo izvirati, ktera bo po celem cesarstvu veljavnost imela.

— Slovanska beseda 27. aprila se je, kakor pišejo „Slov. Noviny“ v vsakem ozéru prav dobro obnesla. Sperlnova sôba je bila tako polna poslušavcov, da jih precej ni prostora več imelo. Godbe kakor tudi spévi so bili izverstni. Péla je tudi žl. gospodična Irena Fichtenau-ova, Ljubljančanka.

— „Fr. Blatt“ piše: Nemška pravlica pravi, da se nam je v sredi tega mesca hudega mraza bati, namreč 12., 13. in 14. maja kakor o godovih sv. Pankracija, Servacia in Bonifacia. Skušnja učí, da ljudska vera, ktera se na narurne razmére opéra, ni vselej prazna. Stari pregovor: „Pankraci, Servaci in Bonifaci so trije ledeni možje“ in „po sv. Servaciju ni več mraza in po sv. Bonifaciju ni več snega“ ima tudi kaj v sebi. Profesor Mädler je preiskoval v Berlinu vreme od 86 let, in najdel je, da je imenovane dni res nekoliko menj toplo. Mädler misli, da pride to odtod, ker se začne ta čas v severo-izhodnih deželah Evrope sneg tajati in merzel sever začne pihati, kterege pa v letih 1856 in 1857 ni bilo.

Iz Ogerskega. Iz vesprimske okrajine se slišijo velike tožbe, da se ljudstvo v deželi, kjer je vino doma, od dné do dné huje žganja poprijema. V mali srenji Ny. ktera ima 600 prebivavcov, popijejo, kakor nek kerčmar sam terdi, v letu 150 do 200 veder žganja, vina pa komaj 30 do 40 veder!

Iz Moravskega. V nekterih krajih pridelajo na Moravskem veliko sadja, ktero posušé, ker ga ne morejo prodati. Prigodilo se je že večkrat, da so lakomni kupci in barantači popolnoma dobrega posušenega sadja nakupili in, da bi več dobička imeli, ga tako z vodo namočili, da se ga je cele vozove v Ameriko namenjenega spridilo. Ker tako ravnanje lahko cele kraje, kjer imajo veliko sadja, obpošteno ime dene, so dale gosposke na znanje, da se bodo take goljufije in hude dobičkarije oestro kaznovale.

Iz Rusije. Zopet je pét okrajin se izreklo za oprostenje kmetov, namreč: Novgorod, Kazan, Kostroma, Rëzan in Astrakan.

Iz Italije. Piemontezki državni zbor je končal obravnave zastran nove, od francozke vlade zahtevane postave, po kateri pregreškov zoper tiskino postavo ne bodo več porotniki sodili. Grof Cavour je dobil večino glasov za-se in ostane tedaj še minister. Nek berlinski časnik piše o tem in sploh o piemontezki politiki: „Še nikolj, kar svet stoji, ni nobeno ministerstvo tako imenovano konservativno mojstrovanje tiskarstva s takimi prekucijskimi dokazi zagovarjalo. Cesar Napoleon — tako govori ministerski predsednik kaj priprosto — je varh Italije; kdor svoje upanje v prebujenje Italije stavi, mora v Pariz svoje oči obračati. Zato mora Sardinija svobodo tiska varhu Italije darovati; zakaj cena te svobode in svobodnosti je otéta narodnost!“ „In res jo je Sardinija, ko se je francozkemu varstvu podvergla, tako zavozila, da ji ni od nikodar dobička upati.“

Iz Nemškega. Požar, kakoršnih malo, je 24. aprila popoldan mesto Frankenstein na Prusko-sileškem skoraj popolnoma pokončal. V kratkem času so gorele vse poslopja in dasiravno so prišli iz vsih krajev pomagat, vendar niso mogli nič opraviti, ker je bil vihar prevelik. Sopara je bila tolika, da še konji v ozkih ulicah niso mogli prestajati in mnogo mnogo ljudi je poginilo. Še drugi dan so vlekli kosti za kostmi, ude za udi izpod razvalin. Tudi bližnja vas Zadel je pogorela. Doslej je 23 mertvih naznanjenih. Sliši se, da so sopet otroci s harnicami ali vžigavnimi klinčki igrali, čez 500 hiš požgali in čez 5000 ljudi ob premoženje in podstrešje pripravili!

Iz Francozkega. Najnoveja novica iz Pariza bi utegnila tu in tam ljudi precej osupniti. Francozka vlada je namreč za 42,000 mož armado pomnožila. Vpraša se, katerim sovražnikom velja to? Eni pravijo, Angležem, drugi so v skerbi, da je to z nameni v zvezi, kateri še niso znani in so Italii namerjeni. Nas pa obhaja misel, da to ne velja unanji politiki, temuč notranji. Al Francozje se ne pripravljajo samo na kopnem, tudi na morju kažejo, da hočejo biti pripravljeni, naj že pride karkolj: „Moniteur“ taji sicer vsako pripravlanje na morju, pa vendar, čimu potrebujejo 150 parobrodov vsake verste in še 72 družih bark? Francozko kupčijstvo ne potrebuje toliko bark. Zavaljo tega pogledujejo Angleži z nekako debelimi očmi na Francozko, in če vidijo, da ti ne postopajo, tudi oni ne bodo rok skrižem držali.

— Zaperanja še vedno ni konca ne kraja. — Mnogo poljskih izseljencov se vrača ta čas v svojo domovino iz Francozkega; nekteri z ženami in otroci. Nepremožni dobivajo od ruske vlade dnarjev za dolgo pot.

Iz Turškega. Turška vlada je poslala pred nekimi tedni črnogorskemu knezu tako imenovan ultimatum, s katerim zahteva, da naj bo Črna gora porok za mir ob turški meji, to je, da Črnogorci ne bodo več čez mejo v turške dežele zahajali ropat. Ako se v to zahtevanje ne vdá, bo storila turška vlada, kar bo za varstvo svojih podložnikov vgodno spoznala; ne bo se pa s Črnogorci vojskovala, temuč samo njih deželico bo z vojaki oblegla toliko časa, dokler ne bodo Črnogorci terdno obljubili, da hočejo kot pošteni sosedje mirno živeti.

Kèrške pesmi za pokušnjo.

II.

Kostrenčice ¹⁾ mlade! noste se oholo,
Da vam nezavide tri gradi ²⁾ okolo. —
Blagoslovi Bože majku, ká te rodi!
Bog pomiluj otca, ki te lipo zgoji!
Blagoslovi Bože pleni i povojoy,
Kí su previjali prebeli život tvoj!
Blagoslovi Bože vse puty i stozy, ³⁾
Po kíh som hojival ⁴⁾ do moje jubčice! ⁵⁾

III.

Kada mi Franica k mašici hojáše, ⁶⁾
Za njun ⁷⁾ mi Nanulo na konjiću jaše:
„Počekaj me, Frane, službenice moja!“
„Nit' som te služila, nit' te čekat oću.“
Onda mi Nanulo konjića podbadne,
Ter Franu sarene ⁸⁾ na — srid ravna poja. ⁹⁾
„Voliš ¹⁰⁾ ti, Franico od meča umriti,
Al' mene mlajohna pod otaj ¹¹⁾ jubiti?“
„Volim ja, Nanulo, od meča umriti,
Ner' tebe mlajohna pod otaj jubiti.“
Onda mi Nanulo sabjicu zitegne, ¹²⁾
Da oće Franici glavicu odsíci.
„Pusti me, Nanulo, da dvi riči reći.“
„Rèci, rèci, Frane, 'ko ćeš i četire.“
„Ti ćeš se namirit na mojih devet brát,
Devet bratác mojih, deseti otoc stari,
(Kí najmlaji biše, najjadnji biše),
Oni hte te pitat: si nam kadi vide', ¹³⁾
Si nam kadi vide' sestru našu Franku?“
„Nit som jé ja vide', nit son š njun govore.“
„Čo ti to Nanulo sabjica krvava?“
„Sabjica krvava, košutu som ubi'.“
„Kadi ti, Nanulo, méso od (sic!) košuty?“
„Méso od košuty va jamu duboku.“ ¹⁴⁾
„Kadi ti, Nanulo, koža od košuty?“
„Koža od košuty va jamu doboku.“

¹⁾ Kostrená, é, ój: (izvestni pridav.) je primorje medju Rekom i Bakrom. ²⁾ Krčani pravo kakor i Vi i vsi severni Sloveni; tri grada nije pravo. ³⁾ Mi Čokavci imamo o (Vi pa e, i, o) kde je starosl. Ъ ili Ъ na pr. otoc, osol, stoza itd. ⁴⁾ glagol za navadu: „ich pflegte zu gehen.“ 5. namesto ljubčice; naši ne trpé lj, zato govore: zemja, kraj itd. namesto zemlja, kralj. ⁵⁾ hodjáše. ⁶⁾ U Krčán je instrument. jednine žens. imen kakov u Poljakov, a i u davnih Slovenov, kroz nós, na pr. žena, ženon — un, polj. žena, ovca, ovcon, polj. ovca, miloštjun, m je jako mlad. Naš glasoviti pesnik Baraković ima v Jaruli: glovon, viron; knjiga „Oliva“: grubljon; „život s. Katarine“: š njon, z družbon. svojon, silon, dušon, mukon; „Filomena“: s vručon. ⁷⁾ sagnati, to je, doteći. ⁸⁾ polja. ⁹⁾ hoćeš radje, rajše, lat. mavis. ¹⁰⁾ otajno. ¹¹⁾ izteg. ¹³⁾ Krčani čokavci kadterkad zamučé l. ¹⁴⁾ hitil sam v... Pis.

Darovi za Vodnikov spominek.

Od I.—XXI. naznanila . 900 fl. 52 kr.

Gospod Jožef Goriup, c. kr. policijski vodja v Zadru	2 fl. — kr.
„ Greg. Čizman, c. k. polic. nadkomisar	1 „ — „
„ Janez Florian Zernic, svetovavec c. k. deželne sodnije v Zadru	2 „ — „
„ Alojzi Trauč, c. k. nadlajtnant polka Princ-Hohenloheškega v Zadru	1 „ — „
„ Edvard Skubic, c. k. nadlajtnant polka Princ-Hohenloheškega v Zadru	1 „ — „
„ Raimund Endlišek, c. k. auditor polka Vohherjevega v Zadru	1 „ — „
„ Edmund Jenko, c. k. nadlajtnant polka žandarmerijskega v Zadru	1 „ — „
„ Franc Podkrajšek, c. k. lajtnant polka žandarmerijskega v Zadru	1 „ — „
„ Janez Jevnikar, c. k. poštni kontrolor v Zadru	1 „ — „
„ Ivan Terdina, c. k. gimazialni učitelj na Reki	5 „ — „
„ Vinko Pacel, „ „ „ „	1 „ — „
„ Viko Slamnik, „ „ „ „	1 „ — „
„ Ognjaslov Katkić, c. k. gim. „ „	1 „ — „
„ Jakob Čičigoj, „ „ „ „	1 „ — „
„ Janko Božič, „ „ „ „	2 „ — „
„ Franjo Kurelac, pisac horvatski „	1 „ — „
„ Malešević, c. k. finančni komisar „	1 „ — „
„ J. Pavletić, c. k. deželni odvetnik „	1 „ — „
„ J. Ks na Reki	2 „ — „
„ G. J. Janc, fajmošter	1 „ — „
„ dr. Faustin Suppe, advokat na Reki	1 „ — „
„ M. R. iz Trebolj	1 „ 20 „
„ Jakob Ukmar, učitelj v Mošnjah	— „ 30 „

Skupaj . 931 fl. 42 kr.